

non nisi per aquas pelagianas sic adduci et deponi potuerunt; 2° conchæ aliæque piscium maris et aquæ dulcis exuviæ permixtæ, speciebus nunc existentibus correspondentes, modo sparsæ, modo cumulatae in substantiis mobilibus, non longe a superficie terræ, in vallibus et usque in summitate montium; 3° fragmenta animalium animalibus nostris congenerum inter mobiles substantias (*terrains meubles*) coadunata, etiam in regionibus ubi talia animalia non vivunt; 4° multæ cavernæ et in rupibus fissuræ, in quibus acervantur promiscue terræ alluvionis, reliquiæ animalium et vegetalium diversarum specierum et regionum.

Multæ enim reperiuntur moles minerales, quandoque ingentes, erraticæ (*blocs erratiques*), in plagis longe distantibus a massis ex quibus excisæ sunt et quarum observantur translationis vestigia, ordinariæ *du Nord-Est au Sud-Ouest*. Inveniuntur etiam valles denudationis, *des vallées de dénudation creusées dans des plateaux élevés par l'action d'immenses courants, qui ont laissé à nu sur chacune de leurs parois les couches correspondantes du terrain violemment ouvert*.

Hæc aliæque ejusdem generis facta nullis tribui possunt causis naturalibus ordinariis: at, generali diluvio a Moyse descripto semel admissio, facile explicari queunt.

Si enim torrens abundantia pluvia subito inflatus, arbores eradicet, domos evertat, ingentes arbores secum trahat, lapides volvat, etc., quid accidere debuit tempore diluvii a Moyse descripti? Nam *rupti sunt omnes fontes abyssi magnæ, et cataractæ cæli apertæ sunt, et facta est pluvia super terram quadraginta diebus et quadraginta noctibus... Et aquæ prævaluerunt nimis super terram, opertique sunt omnes montes excelsi sub universo cælo. Quindecim cubitis altior fuit aqua super montes quos operuerat*. (Gen. VII, 11 et seq). Per centum et quinquaginta dies non imminutæ sunt aquæ; vento agitatae ibant et redibant; debuerunt terram profunde subvertere, arbores et plantas eradicare, saxa e montibus exci-

dere, animalium corpora volvere, versus omnes plagas disperdere, promiscue cum luto, arenis, conchis aliisque materiis infodere, modo per quemdam ordinem alias super alias ponendo, modo confuse et sine ordine. Cum nulla tunc existerent littora maris, pisces cujuslibet generis super terram ierunt, sicque exuvias passim reliquerunt. Unde peritiores in rebus physicis et naturalibus viri unanimiter nunc dicunt actualem globi nostri superficiem referendam esse ad epocham non longe distantem, et ad causam unicam, generalem, uniformem, violentam et subitam. Sic, inter alios, *Deluc, André de Guy, membre de l'Institut (Moniteur des 30 et 31 décembre 1806), Dolomieu, Cuvier*, etc. Sic se habet *Cuvier, Discours sur les révolutions de la surface du globe*, p. 282: » Je pense donc, avec MM. *Deluc* et *Dolomieu*, que s'il y » a quelque chose de constaté en géologie, c'est que la » surface de notre globe a été victime d'une grande et » subite révolution dont la date ne peut remonter beau- » coup au delà de cinq ou six mille ans; que cette » révolution a enfoncé et fait disparaître les pays qu'ha- » bitaient auparavant les hommes et les espèces d'ani- » maux aujourd'hui les plus connues; qu'elle a, au con- » traire, mis à sec le fond de la dernière mer, et en a » formé les pays aujourd'hui habités; que c'est depuis » cette révolution que le petit nombre des individus » épargnés par elle se sont répandus et propagés sur les » terrains nouvellement mis à sec, et, par conséquent, » que c'est depuis cette époque seulement que nos so- » ciétés ont repris une marche progressive, qu'elles ont » formé des établissements, relevé des monuments, re- » cueilli des faits naturels et combiné des systèmes » scientifiques. »

Artes, gubernia populorum eorumque annales, monumenta et traditiones, terræ ad vegetationem idoneæ, et glebarum palustrium augmentio, littorei arenarum tumuli et alluviones, montium depressio aliæque hujus generis manifesta exhibent novitatis indicia. Ergo, ne-

dum recentiores celeberrimorum geologorum observationes narrationi Moysis circa diluuium contradicant, eam, e contra, ex omni parte confirmant.

Objicitur tamen 1° incredibile esse Noe arcam, qualis describitur, fabricare potuisse; 2° impossibile fuisse in ea, juxta mensuras assignatas fabricata, saltem duo cuiuscumque speciei animalia, sive terrestria sive cœlestia, cum pabulis necessariis includere; 3° impossibile pariter fuisse cuncta animantia, fera et mansueta, quadrupedia, reptilia, volatilia accersere, in arcam introducere, collocare, nutrire, curare; 4° insufficientes fuisse aquas ut altissimi montes cooperirentur; 5° incredibile esse genus humanum in diluuiio generali periisse, siquidem inter multa bestiarum et plantarum fossilia, nulla reperiuntur humana.

R. 1°. Quidquid blasphemando et irridendo juxta morem suum dixerit *Voltaire* (*Dict. philos. art. Déluge*), certum est Noe arcam a Moysse descriptam fabricare potuisse. Centum enim habuit annos ad opus istud perficiendum; absurde diceretur ipsi defuisse aut materias convenientes, aut operarios necessarios, aut instrumenta requisita, etc. Multo quippe tempore antea, *Tubalcain faber* fuerat in cuncta opera æris et ferri (*Gen. iv, 22*); ædificabantur domus et civitates (*ibid.*). Non minus insulsum esset contendere Noe ignorasse regulas ad stupendam hanc perficiendam machinam sequendas: ex hypothesi enim quod eas ignorasset, propria industria illas, durante tanto temporis spatio, adinvenire aut ab ipso Deo immediate discere potuisset. Ergo 1°, etc.

R. 2°. Arca, prout in cap. vi *Genesis* describitur, cuncta animalia cum pabulis et nutrimentis necessariis continere potuit; habebat enim 300 cubitos seu 500 pedes longitudinis (cubitus enim Ægyptius, quo probabiliter utebatur Moyses, erat 20 pollicum), 50 cubitos seu 83 pedes latitudinis et 30 cubitos seu 50 pedes altitudinis. immensa hæc capacitas per quatuor ordines (*étages*) divisa sufficere debuit ad continenda animalia et quæcum-

que includenda erant in arca. In primo enim ordine, id est in carena, poterat esse aqua sufficiens ad annum; in secundo, omnia pabula pro cunctis animalibus; in tertio, omnia animalia terrestria, quorum primitivæ species non sunt valde numerosæ, et paucae sunt ingentes. Supponamus in medio, per totam longitudinem, spatium 15 pedum vacuum, 34 pedes adhuc remanebant in utroque latere. Spatium illud poterat iterum per totam longitudinem separari in duas partes, quarum unaquæque 10 pedes habuisset, et 14 pedes adhuc superfuissent vacui. Quatuor igitur exstitissent longitudines 500 pedum cum 10 pedibus latitudinis. Si 500 pedes per 6 dividuntur, 83 habebantur mansiuiculæ seu stabula 6 pedes ex una parte et 10 ex altera habentia; 83 autem per 4 multiplicata, dabunt 332 stabula, certe multo vastiora pro plerisque bestiarum speciebus: duo vel tria coadunari potuerunt pro majoribus, v. g., pro elephantis, camelis, etc. In quarto autem ordine, aves et volatilia facillime collocari poterunt. Vide *D. Calmet, Dissert. sur l'arche de Noé*; *Bergier, t. v*; *Duclot, Bible vengée, t. II*; *de Genoude, t. Ier*, etc.

Thévenard, vice amiral, in commentariis, quæ tempore reipublicæ Gallicanæ scripsit (4 vol. in 8°), speciebus animalium enumeratis, eorum pabulis æstimatis et ponderatis, demonstrat arcam a Noe descriptam omnia hæc facile continere potuisse. (*Tribune catholique du 1er mai 1833*). Ergo 2°.

R. 3°. Noe forsitan non potuisset, solis mediis naturalibus, cuncta animalia congregare, in arcam introducere, collocare, nutrire, curare; sed, Deo omnium domino interveniente, nihil sub his respectibus æstimari potest impossibile nec difficile. An omnes strictè species collegerit Noe, non intendimus definire. Deus, pro rationibus sibi notis, permittere potuit ut quædam species extra arcam relictæ perierint ac penitus sint extinctæ; sed nihil inde contra nos inferri potest: non dærat spatium in arca pro speciebus servatis. Ergo 3°, etc.

R. 4°. Deus exhibetur in Genesi ut causa efficiens diluvii : at certe Deus tale diluvium efficere potuit : ex hypothesi quod aquæ existentes non suffecissent, alias in quantitate requisita creare easque postea annihilare, vel in novos abyssos præcipitare potuisset. Verum non necesse est ad novam creationem aquarum recurrere : Deus enim potuit aquas existentes dilatare, vim gravitatis suspendere vel mutare, fundum maris sublevare, aquas ejus latissimas et profundas in terras pulsare, vehementer agitare, omnia cooperire et subvertere, etc. Ergo 4°, etc.

R. 5°. Homines ante diluvium nondum erant numerosi, saltem respectu animalium; insuper habitabant præcipue regiones in centro Asiæ, ubi paucae admodum huc usque factæ sunt investigationes geologicæ : non mirum ergo si inter alia vegetalium et animalium fragmenta apud nos in visceribus terræ inventa, non reperiuntur fossilia humana.

Insuper, plures hodierni sagacissimi observatores prætendunt se invenisse, non quidem fossilia humana in rupibus incrustata, sed humanas reliquias (*des débris humains*) in mobilibus substantiis, in antris et cavernis cum aliis fragmentis jacentes. Vide *Précis de Géographie universelle, par Malte-Brun, revu et annoté par Huot*, t. I. Ergo 5°, etc.

Nota. Quidam dixerunt diluvium fuisse locale, non vero universale. Sed hæc opinio adversatur, 1° physicis legibus, vi quarum liquidi æqualitatem altitudinis servant; 2° circumstantiis a Moyse descriptis : si enim aquæ totam cooperire non debuissent terram, ad quid constructio arcæ et in ea omnium animalium collectio? 3° verbis expressis Genesis, VI, 7 : *Delebo, inquit Deus, hominem quem creavi, a facie terræ, ab homine usque ad animantia, a reptili usque ad volucres cæli : pœnitet enim me fecisse eos;* et VII, 21 : *Consumptaque est omnis caro que movebatur super terram, volucrum, animantium, bestiarum, omniumque reptilium quæ reptant super terram, universi homi-*

nes et cuncta in quibus spiraculum vitæ est in terra, mortua sunt. Ergo, etc.

III. *Unitas speciei humanæ cum vera scientia conciliari potest.*

Ex narratione Genesis, unanimi fide Judæorum et Christianorum confirmata, omnes homines, sine ulla exceptione, sunt membra ejusdem familiæ, ut pote ex eodem patre et eadem matre, videlicet Adam et Eva, descendentes.

At plures qui non reputabantur scientiarum naturalium ignari, de auctoritate Genesis aliorumque librorum sacrorum parum solliciti, affirmarunt omnes homines ejusdem typi non esse, et varias inter eos distinxerunt stirpes, nempe stirpem alborum, stirpem nigrorum, etc.

Narrationi autem Moysis circa unitatem speciei humanæ non contradicunt hypotheses gratuitæ; demonstrandum foret non tantum dari hominum varietates, sed species diversas. Porro adversarii non demonstrant diversas existere hominum species. Namque :

1° Clare et præcise determinandum esset quid species constituat et unam ab alia separet : nullus vero huc usque clara et ab omnibus accepta hujusce specificationis principia dedisse videtur.

2° *Blumenbach* et *Camper*, varias species hominum distinguentes, ut fundamenta distinctionis assignant colorem, calvariæ formam et faciei angulum. Verum, hi characteres non afficiunt organa hominis essentialia, ut patet : non raro reperiuntur dissimiles in individuis ejusdem familiæ, in familiis ejusdem nationis, in populis ejusdem stirpis. Tales inveniuntur varietates inter familias animalium aut vegetalium ejusdem typi : imo illæ varietates, in accidentalibus tantum existentes, humana sagacitate servantur, quandoque industria procurantur. Cur inter homines causis naturalibus non fierent?

3° Experientia constat varietates animalium et vegetalium secum mixtas, novas dare varietates, cum attributis

constitutivis essentialibus; species vero mixtas aut nihil producere, aut dare monstra ad neutram duorum individuorum speciem pertinentia nec fecunda, saltem indefinite. At viri et mulieres omnium varietatum simul convenientes sunt fecundi: qui ex illis nascuntur in accidentalibus tantum discrepantes, fiunt et ipsi fecundi, et sic in infinitum. Discrepantia igitur non est in organis essentialibus, ac proinde non constituit species distinctas.

4° In individuis, in familiis ac etiam in populis ejusdem stirpis notabiles observatæ sunt adulterationes, in aliis vero perfectioribus semper crescentes, tum in physicis, tum in moralibus qualitatibus, et quidem permanentes, ratione prosperitatis aut miseræ, climatis, aeris, habitationum plus minusve salubrium, alimentorum, vestium, educationis, professionis, etc.

Unde D. *Flourens*, in consessu Academiae Scientiarum diei 17 augusti anni 1843, sic habuit:

« Lorsque nous comparons brusquement et sans intermédiaire la peau de l'homme blanc à celle de l'homme noir ou à celle de l'homme rouge, nous sommes très-portés à supposer à chacune de ces races une origine distincte. Mais si nous passons de l'homme blanc à l'homme noir par le Kabyle, par l'Arabe, par le Maure; si nous faisons seulement attention aux parties colorées dans l'homme de race blanche, ce n'est plus la différence, c'est l'analogie qui nous frappe. Ici l'anatomie comparée de la peau nous donne la preuve directe de l'origine commune des races humaines et de leur unité première. L'homme est donc essentiellement primitivement un; l'étude de la peau le prouve. »

Sagaces observationes istæ circa variationes coloris, eadem methodo procedendo, aliis differentiis inter homines existentibus applicari possunt.

5° In temporibus nostris immensæ factæ sunt investigationes *linguisticæ* circa verborum formationem eorumque radices, circa grammaticales regulas, circa

linguarum analogias ac comparationes, et inventum est omnes linguas, quæ judicatæ fuerunt ut essentialiter distinctæ, ad tres primitivas revocandas esse, videlicet Indo-Europeanam, Semiticam et Malayam (la Malaye ou Malaise), hasque primitivas esse quasi sorores, quæ nonnullis signis noscuntur, ita tamen ut subito ac inopinata violentia separatæ videantur; quod narrationi Genesis apprime congruit.

Ipsa numerosissima ac valde intricata Americae idiomata ad dictas tres primitivas linguas deprehenduntur pertinere.

Hinc D. *W. Schlegel*, in opusculo, *Mémoire lu à la Société royale de littérature, le 20 nov. 1833, à Londres*, aiebat: « Ma conviction est que la filiation des langues justifie la conclusion que toutes les familles de peuples sont issues d'une même souche, et qu'elle la justifie d'autant plus qu'elle est plus examinée. »

Nunc omnes in scientia linguarum vere periti eodem sensu loquuntur.

Observatum est insuper populos diversi typi reputatos, v. g., Tartaros et Mogoles, linguis ejusdem familiæ uti. Ergo, etc.

Allegatur a quibusdam præsentiam hominum in America explicari non posse si unica fuerit hominis creatio.

R. 1° demonstrari non posse nullos ex Europa in Americam ante sæculum xv transiisse; facta recenter detecta contrarium probare videntur.

R. 2°. Facilis existere potuit communicatio, in retro sæculis, inter Asiam et Americam, sive per boreales, sive per australes partes. Permultæ similitudines observatæ in traditionibus, in moribus, in consuetudinibus, in scripturis, in modo numerandi, in linguis, in zodiacis, in monumentis, etc., suadent, imo et evidenter probant sic factum esse. Ergo, etc.

Consulatur præcipue D. *de Humboldt*.

IV. *Chronologiae populorum bene intellectæ, narrationi Moysis non adversantur.*

Sic enim generaliter ratiocinari licet : citantur annales qui cum historia a Moyse descripta conciliari non possunt ; ergo rejiciendi sunt ut falsi ; ingens namque est discrimen inter Moysis historiam et annales ei oppositos : omnes veritatis characteres, qui desiderari possunt, præ se fert Moyses, dum auctores annalium nobis objectorum nulla sinceritatis ac veritatis exhibent indicia. Eorum nativitas, status, vita, mors assignari nequeunt : illorum opera maxima ex parte destructa sunt, et quædam tantum ex iis nobis remanserunt fragmenta, fere nullum exhibentia factum, clare determinatum, suis circumstantiis vestitum, circa quod fraus existere non possit : narrant duntaxat infinitas deorum et regum genealogias nullo momento innixas. Numquid hujusmodi annales narrationi Moysis bona fide opponi possunt ?

Antiquiores qui ab ineredulis nobis objiciuntur annales sunt Chaldæorum, Indorum, Sinensium et Ægyptiorum : porro annales quatuor populorum istorum narrationi Moysis non adversantur.

1° Non annales Chaldæorum, licet a nonnullis exhibeantur ut ascendentes ultra 400,000 annos. Berossus enim, primus Chaldæorum scriptor historicus, vivebat tempore Alexandri magni Historia ejus, quæ facta et eventus 180 annorum tantum continebat, juxta Plinium, periit ; non nisi fragmenta illius a Josepho et Polyhistore citata supersunt. Facta autem in his fragmentis contenta, quantum a fabulis separari possunt, cum factis biblicis concordant. Potius ergo narrationem Moysis confirmant quam labefactant. (*Bible vengée*, t. 1.) Pauca etiam restant Abydeni fragmenta apud Eusebium, Cyrillum Alexandrinum, et Georgium Syncellum conservata ; Scalliger ostendit illa nihil continere narrationi biblicæ oppositum. Denique, si observationes astronomicæ a Callistheno relatæ, quæ omnes in spatio annorum 1903 præ-

eise determinato comprehenduntur, sedulo attendantur, per inductionem pervenitur ad facta evidentem habentia similitudinem cum factis biblicis. Ergo, etc.

Memorantur Sanchoniaton apud Phœnices et Zoroastres apud Persas. Verum Sanchoniaton, quem *Voltaire* asserit esse omnium antiquissimum et Moyse valde anteriorem, tempore belli Trojani vivebat, juxta Porphyrium, Eusebium et Thedoretum, proindeque 300 annis post Moysen : juxta plures alios, est adhuc multo recentior. Loquitur enim de Tyro tanquam de urbe antiquissima : porro Tyrus centum annis et forsitan amplius post captam Trojam fundata est.

Quidam existentiam Sanchoniati negant. Saltem opera ejus ante imperatorem Adrianum ignorata erant. Quædam tantum eorum supersunt apud Porphyrium et Eusebium fragmenta, quæ fere nihil clarum et distinctum continent. (*Histoire universelle, par une société de gens de lettres, traduite de l'anglais.*, t. III; Duclot, *Bible vengée*, t. 1.)

Zoroastres, tempore Darii filii Hystaspis, 550 ante Christum vivebat. *Voltaire* affirmabat illum fuisse sapientissimum legislatorem, et libros ejus esse antiquissimos mundi. Cum autem illos in linguam nostram conversos viderit, dixit eos nihil fide dignum continere. *C'est, aiebat, un satras abominable dont on ne peut lire deux pages sans avoir pitié de la nature humaine.* (*Lettres de quelques Juifs*; Duclot, t. 1.)

2° Non Indorum. *Bailly*, ex Brahmanorum libris, astruxerat systema mundi præ sua antiquitate stupendum : *Delambre* et *Montucla* illud statim per solidissimum argumenta everterunt. *Laplace* astronomicam Indorum demonstravit, quoad antiquitatem, vanam et insulsam. Eruditus *Bentley*, ut antiquitatem Indorum tutius penetraret, in ipsa India illam perscrutari voluit. Ex maturis disquisitionibus ejus et aliorum, sequentes deducendæ videntur conclusiones : 1° librum astronomicum apud Indos celebrem, inscriptum *Surrya-shiddanta*, ultra 800 annos non ascendere ; 2° indicationes libri *Raya-*

mana apud eos venerati, respondere sitibus astrorum anni 961 ante Christum, et nihil demonstrat computationes non factas fuisse pro annis jam præteritis; 3° historiam cuiusdam *Christna* vel *Krishna* cum Christo similitudinem habentis, ab incredulis ex aviditate acceptam, informem esse totius Christianismi imitationem a Brahmanis contextam in septimo sæculo, ut veri christianismi institutionem apud Indos efficacius impedirent; 4° librum doctrinis christianis plenum ex *sanscrito* in linguam nostram conversum, ultimo sæculo in lucem editum, sub nomine *Ezour-Vedam* seu veteris interpretationis libri sacri Vedam, a *Voltaire* exhibitum ad probandum christianismum esse duntaxat imitationem antiquioris religionis Brahmanorum, fuisse compositum anno 1621, a doctissimo missionario, in favorem religionis christianæ; 5° tabulas astronomicas nihil probare, quia, ut ait *Klaproth*: *Les tables astronomiques des Hindous auxquelles on avait attribué une antiquité prodigieuse, ont été construites dans le VIIe siècle de l'ère vulgaire, et ont été postérieurement reportées par des calculs à une époque antérieure* (*Wiseman, 7e discours, 1re partie*); 6° historiam eorum multis refertam esse fabulis et absurditatibus, continere regimina solis, lunæ, deorum, et nulla exhibere facta fide digna ante annum 2000 ante Christum. Ergo, etc.

Auctor recens operis inscribendi de *Astronomia Indorum*, nondum editi, in omnibus tamen non idem sentit. Post attentas disquisitiones in ipsamet India juvenibus monumentis authenticis factas, fidenter affirmat: 1° nullo modo chronologiam Indorum narrationi sacrorum Bibliorum officere, siquidem in antiquissimis libris non reperiuntur nisi signa astronomico-astrologica; 2° *Delambre, Montucla, Laplace* merito et solide evertisse inventa *Bailly*, qui monumenta a se relata, et aliunde insignia, insulse plerumque interpretatur, nihil vero proprie et positive astruisse; 3° *Bentley* in plurimis graviter errasse; nec circa res Indicas ut magni ponderis habendum; 4° certum esse *Surrya-shiddanta* decurrente quarto æræ

nostræ sæculo fuisse editum, quod probatur ex observationibus astronomicis in eo relatis, ex commentariis decimo sæculo exaratis, variis historiis ex Arabiæ et Persiæ scriptoribus, ex auctoritate doctissimi *Reynaud*, de illustri Academia dicta *Institut*, etc.

Has vero conclusiones et alias circa tempus celebris *Rayamana*, circa verum *Ezour-Vedam*, quod auctor citatus non confundendum esse asserit cum ejusdem tituli libro de quo diximus, et cujus aliam refert originem, indicare nobis satis est. Opere ipso in quo hæc traduntur edito, doctorum erit illius rationes discutere et pensare. Scimus autem in eo præfatas incredulorum difficultates ita solvi ut chronologia biblica nihil omnino metuendum habeat, et fantasmata olim congesta penitus evanescant.

3° Non Sinensium. Confucius, qui in maxima veneratione est apud Sinenses, vivebat circiter 500 annos ante Christum, et 1000 post Moysen. Annales Sinensium ab Yao, 2557 annos ante Christum regnante, scripsisse dicitur. Quidam Sinenses, hac antiquitate non contenti, multos alios supposuerunt exstitisse imperatores ante Yao, sicque perveniunt usque ad 3, 276, 000 annos ante Christum. Notandum ducentis annis post Confucii mortem, imperatorem *Chi-Hoang-ti* jussisse omnia ejus opera destrui. Sub sequenti tantum dynastia annales philosophi fuerunt de novo scripti, dictante quodam sene, qui prætendebat eos memoriter retinuisse. Talis est origo omnis scientiæ historicæ apud Sinenses. *Klaproth* fidenter affirmat nullam reperiri posse, in vastissimo hoc imperio, certitudinem historicam quæ ultra 732 annos ante Christum ascendat. *Abel Rémusat*, e contra, credit veram Sinensium historiam annos 2200 ante Christum attingere, et traditiones probabiles annos 2600. (*Nouveaux mélanges asiatiques*, t. 1, p. 61, Paris, 1829.) Hæc autem antiquitas, licet non fundata, admitti potest, absque ulla doctrinarum nostrarum læsione. Ergo 3°, etc.

4° Non Ægyptiorum. Testimonium *Manethi*, qui multas dynastias regum describens, historiam Ægypti usque ad 53,535 annos protrahit, visum fuerat magni momenti

contra Moysis auctoritatem. Verum increduli illud alle-gantes considerare debuissent : 1° Manethum sub Pto-lemæo Philadelpho 300 annis circiter ante æram nostram exstitisse; 2° illum nulla citare monumenta fide digna ex quibus veritatem factorum a se scriptorum excerptis- set; 3° epochas, circumstantias, aliaque veritatis histo-ricæ indicia non assignare; 4° scriptorum ejus non su- peresse nisi portiunculas a Syncello ex Julio Africano citatas, ex quibus nihil ordinatum, clarum et solidum erui potest.

Ex quo, in recentioribus temporibus, vetera monu-menta fuerunt lustrata et serio examini subjecta, adhi- bita hieroglyphorum intelligentia a *Champollion* feliciter detecta, longa Ægyptiorum antiquitas evanuit : osten- sum est dynastias a Manetho nominatas potius quam des- criptas, non fuisse successivas, sed simultaneas in di- versis provinciis.

Champollion in epist. diei 23 maii 1827, apud *Wise- man*, t. II, p. 85, ait : « Je démontre qu'aucun monu- » ment égyptien n'est réellement antérieur à l'an 2200 » avant notre ère. C'est certainement une très-haute an- » tiquité, mais elle n'offre rien de contraire à nos tradi- » tions sacrées; et j'ose dire même qu'elle les confirme » sur tous les points. C'est en effet en adoptant la chro- » nologie et la succession des rois données par les monu- » ments égyptiens, que l'histoire égyptienne concorde » admirablement avec les livres saints... Les rois d'É- » gypte nommés dans la Bible se trouvent sur les mo- » numents égyptiens dans le même ordre de succession » et aux époques précises où les livres saints les placent. »

Si Sesostris a Moyse non fuerit nominatus, id, ex ob- servatis a doctissimis in ægyptiacis rebus, contigisse vi- detur quia regnabat dum populus israeliticus per 40 an- nos in deserto errans vivebat ab Ægyptiis omnino sepa- ratus.

Astronomi qui exercitum nostrum sub duce *Bona- parte* comitati sunt in Ægyptum, reperierunt in *Denderah* et *Hesneh* zodiacos, quos increduli magna alacritate susci-

pientes, proclamarunt antiquissimos et narrationem Moysis subvertentes. At viri scientia et ingenio conspicui clara luce demonstrarunt nihil ex illis contra historiam Moysis erui posse. Etenim *Testa* et *Visconti*, doctissimi Romani, argumentis archeologicis ostenderant existen- tiam dictorum zodiacorum ultra Ptolemæos non as- cendere. D. *Letronne* in speciali dissertatione demons- travit ex inscriptionibus Græcis aliisque documentis illos sub imperatoribus Romanis in primo vel secundo æræ nostræ sæculo, confectos fuisse, et ex inspectione corpo- ris servati (*momie*) a viatore *Caillaud* ex Ægypto aspor- tati, inscriptionem et zodiacum zodiaco *Denderah* simi- lem habentis depictum, hujusmodi zodiacos non fuisse astronomicos, sed astrologicos, ac proinde superstitionis signa.

Dupuis, sua solummodo impietate notus, ex nominibus quibus duodecim signa zodiaci nostri appellantur, pro- bare intendit illum saltem a 45,000 annis inventum fuisse. Sed quantum illud systema sit obscurum, solidis principiis destitutum, temerarium et falsum, non diffi- cile periti ostendunt. Nemo ei nunc adhæret. Vide adhuc *la Bible vengée*, et præsertim *Annales de philosophie chré- tienne*.

« En voilà sans doute autant qu'il en faut, ait *Cuvier*, » p. 27, pour dégoûter un esprit bien fait de chercher » dans l'astronomie des preuves de l'antiquité des peu- » ples; mais quand ces prétendues preuves seraient aussi » certaines qu'elles sont vagues et dénuées de résultat, » qu'en pourrait-on conclure contre la grande catastro- » phe dont il nous reste des monuments bien autrement » démonstratifs? Il faudrait seulement admettre, avec » quelques modernes, que l'astronomie était au nombre » des connaissances conservées par les hommes que cette » catastrophe épargna (*Disc. sur les Révol. du globe*). »

Suspitari licet cum *Cuvier* fabulosos annales Chal- dæorum, Indorum et Ægyptiorum communem habuisse originem, siquidem apud illos populos quædam obser- vatur identitas quoad substantiam : fabulæ circa deorum

et hominum existentiam præteritam semel contextæ, ab una regione in aliam cum novis erroribus transire potuerunt.

De his omnibus quæstionibus videantur præsertim *Wiseman, Discours sur les rapports entre la science et la religion révélée; Desdovits, L'homme et la création, etc.; Cours complet d'Écriture sainte, t. III; Annales de philosophie chrétienne, passim; Nicolas, Etudes phil. sur le Christ, t. I, etc.*

ARTICULUS QUARTUS.

DE CÆTERIS VETERIS TESTAMENTI LIBRIS.

Præter quinque Moysis libros, de quibus sub nomine Pentateuchi tractavimus, quadraginta alios in Veteri Testamento numerant catholici, nempe libros *Josue, Judicum, Ruth, quatuor Regum, duos Paralipomenon, duos Esdræ, libros Tobie, Judith, Esther, Job, Psalmorum, Proverbiorum, Ecclesiastæ, Cantici canticorum, Sapientie, Ecclesiastici, quatuor majores Prophetas, Baruch cum Lamentationibus Jeremiæ, duodecim minores Prophetas et duos priores libros Machabæorum*. In omnibus libris istis pretiosa reperiuntur monumenta in gratiam religionis Judaicæ; valde igitur nostra interest scire cujus sint auctoritatis. Itaque sit

PROPOSITIO.

Cæteri libri Veteris Testamenti omni fide sunt digni.

Prob. Illi enim libri omni fide sunt digni, si sint authentici, veri et integri: atqui cæteri libri Veteris Testamenti sunt authentici, veri et integri.

1° *Sunt authentici.* Publica enim et constanti traditione semper habiti sunt ut authentici, id est, eorum auctorum quibus attribuuntur, et eo saltem tempore scripti ad quod referuntur; omnes plus minusve pertinent ad sta-

tum populi, sive religiosum, sive civilem et politicum; in summa veneratione semper custoditi sunt, et a diversis auctoribus exarati, diverso genere compositi; alii videlicet sunt historici, alii prophetici; alii continent sententias, alii cantica, alii vitam privatorum; alii ab aliis pendent, se invicem supponunt; et tamen, non obstantibus tot diversitatibus, perfecte sibi concordant. Porro tales libri nunquam supponi potuerunt, et, licet auctores aliquorum non noscantur, nihilominus certum est illos eo tempore ad quod referuntur fuisse scriptos, ac proinde sub eo respectu vere authenticos esse. Ergo 1°.

2° *Sunt integri.* Nam publici erant, cultu religioso servabantur, ubique erant sparsi, apud sacerdotes, magistratus et populum: impossibile est autem omnes hujusmodi libros fuisse simul et eodem modo adulteratos. Ergo 2°.

3° *Sunt veri.* Veri sunt enim, si eorum auctores non fuerint decepti nec deceptores: atqui non fuerunt decepti nec deceptores. 1° Non fuerunt decepti; referunt enim facta publica, sensibus obvia; tradunt morum præcepta evidenter vera et sancta; edunt prophetias quæ suum semper apprime consequuntur effectum: atqui hæc omnia probant illos non fuisse deceptos. 2° Non fuerunt deceptores. Nam 1° omnes sinceritatis characteres præ se ferunt, *ut unicuique legenti patet*. 2° Facta quæ narrant sunt publica et præsentia, sibi et cum præcedentibus concatenata: at impossibile est circa hujus generis facta decipere; qui enim talia facta imprudenter supponeret, non nisi contemptum et derisum sibi acquireret: atqui prædictorum librorum auctores summam venerationem e contra sibi conciliaverunt: ergo 3°, etc.; aliunde, etc. Ergo.

Judæi non agnoscunt ut canonicos libros Sapientie, Ecclesiastici et Machabæorum, saltem illud controvertitur; item protestantes duos Machabæorum libros rejiciunt. Has speciales controversias hic non aggredimur,

quia his libris ad demonstrandam veritatem religionis judaicæ non indigemus.

CAPUT SECUNDUM.

DE DIVINITATE RELIGIONIS JUDAICÆ.

Religio Mosaica non potest esse vera quin eo ipso sit divina, quia exhibetur tanquam immediate et supernaturaliter a Deo proveniens: vel ergo supposita sunt facta quibus innititur, et tunc est falsa; vel certa sunt, et tunc vera est ac divina; sed probavimus verissima esse facta quibus innititur: ergo certum est illam esse divinam. Pro majori tamen hujus veritatis explicatione, sit

PROPOSITIO.

Divina est religio Mosaica.

Prob. Ex probatis in prima hujus tractatus parte, divina est illa doctrina quæ non est evidenter absurda aut falsa, et aliunde veris miraculis et prophetiis confirmatur: atqui talis est religio Mosaica.

1° Non est evidenter absurda aut falsa; est e contra evidenter pura, sublimis et sancta. Moyses enim Deum exhibet unicum, æternum, immensum, infinite bonum, omnipotentem, purissimum spiritum, totius orbis conditorem et moderatorem, malos pœnis et bonos præmiis afficientem, quibuscumque perfectionibus exornatum, talem, uno verbo, qualem ipsa ratio demonstrat, et qualem ipsi deistæ eum esse profitentur. Dogmatibus istis sublimioribus eximia de moribus addit præcepta; docet namque Deum esse totis viribus diligendum, grates ipsi persolvendas, proximum esse amandum et opem ei fe-

rendam; furta, cædes, odia, avaritiam, fornicationem, adulterium, prava desideria et quæcumque sunt mala vel inhonesta prohibet. Denique decem Decalogi præcepta, quæ regulas morum summatim complectuntur, et quæ, fatentibus deistis, eximia sunt et rationi conformia, tradit tanquam legem abbreviatam et omnium captui accommodatam: atqui talis doctrina, nedum sit evidenter absurda aut falsa, manifeste est pura, sublimis et sancta, imo eo ipso divina est; Moyses enim natus erat in Ægypto, fuit educatus inter Ægyptios, crocodilorum et plantarum adoratores; ea vivebat ætate qua tot apud varias gentes erant deorum monstra, tot acerbitates erga proximum et præsertim erga servos exercebantur, tot fœdissima vitia publice et universim apparebant: his autem positis, tantum abest ut doctrina Moysis sit absurda aut evidenter falsa, quod, e contra, non solum incredibile, sed impossibile sit eum, propriis viribus et absque speciali Dei assistentia, excogitasse doctrinam tam puram, tam sublimem, tam sanctam et tam perfectam; maximi enim philosophi et omnes mundi sapientes simul collecti nihil unquam simile docuerunt: ergo, etc. Ergo 1°.

2° Religio Mosaica veris confirmatur miraculis. Nam Pentateuchus est authenticus, integer et verus: atqui multa in Pentateucho referuntur facta quæ evidenter sunt miraculosa, nempe mirabilia ministerio Moysis peracta: v. g., conversio virgæ in serpentem, decem plagæ Ægypti, transitus maris Rubri, columna nubis et ignis, fulgura et tonitrua in monte Sinai, manna e cælo decidens, aqua de rupe percussa fluens, terra dehiscens ut Core, Dathan et Abiron vivos absorbeat, etc. Porro hæc facta evidenter sunt miraculosa. Multa sunt alia ejusdem generis in cæteris Veteris Testamenti libris: v. g., transitus Jordanis, obsessio Jericho, immobilitas solis ad vocem Josue, victoria Gedeonis, fortitudo Samsonis, etc. Ergo 2°.

3° Religio Mosaica divinis confirmatur prophetiis. Refert enim Moyses prædictiones a Deo factas Abraham,